

Grischenko O. P. Falsification of measuring facilities – economic crime

Falsification of measuring facilities is an economic crime, as he is accomplished by the way of deception, that by the wrong acts of criminal from selfish motives and because falsifications of measuring facilities peculiar signs of economic criminality.

Keywords: falsification, measuring facilities, economic crime.

Грищенко О. П. Фальсификация средств измерения – экономическое преступление

Фальсификация средств измерения является экономическим преступлением, поскольку совершается путем обмана, то есть неправомерными действиями преступника из корыстных побуждений и имеет признаки экономической преступности.

Ключевые слова: фальсификация, средства измерения, экономическое преступление.

Корж І. Ф.

**Комітет Верховної Ради України
з питань національної безпеки і оборони**

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА ДЕРЖАВНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

У статті досліджується витоки та фактори негативного впливу політичної корупції на суспільні відносини, насамперед у сфері державної безпеки України, зазначаються причини сучасного “розквіту” цього вкрай небезпечного для України явища. Надається визначення політичної корупції, розкривається її сутність і зміст, наводяться приклади її сучасного прояву в українському суспільстві. Пропонуються першочергові заходи, які необхідно вжити для мінімізації негативного впливу політичної корупції на українське суспільство.

Ключові слова: загроза; державна безпека; політика; політична корупція; корупція; політична воля; узурпація влади; хабарництво.

Становлення України як демократичної, правової, соціальної держави і, водночас, становлення інститутів громадянського суспільства, а також розвиток демократичних політичних процесів в Україні стримується, що обумовлено відповідними факторами. Передусім – це боротьба і протистояння різних політичних сил; розбалансованість загальнолюдських, групових та індивідуальних цінностей; обмеженість системи політичних ідей, невизначеність орієнтирів і меж зміни політичних інститутів влади; відсутність дієвих механізмів і способів взаємодії соціуму і особистостей з приводу політичної влади; недостатній рівень політико-правової культури суспільства [1, с. 9] тощо.

Серед найбільш проблемних питань сучасного перехідного періоду держави, як за масштабами поширення, так і глибиною проникнення в соціальний організм, слід виділити корупцію, яка є, на нашу думку, найбільш руйнівним фактором належному управлінню у сфері державної безпеки. “Масштаби криміналізації та корумпованості влади мають тенденцію до невідомого зростання, сягають критичної межі, за якою настає втрата важелів керування державою з боку легітимної влади, розпад державних інститутів та припинення демократичного розвитку держави” [2].

З огляду на зазначене, важливим є дослідження і розуміння так званих “засадничих” витоків одного із найнебезпечніших видів корупції – політичної корупції,

що, на думку багатьох дослідників, найбільш негативно впливає на стан державної безпеки України, становить найбільшу загрозу подальшому розвитку України. Не менш важливим є визначення першочергових шляхів мінімізації негативного впливу політичної корупції на суспільство, а також шляхів її подолання. Саме в зазначеному і полягає завдання цього дослідження.

Корупція у сучасному світі перетворилась на таке соціальне явище, яке необхідно сприймати не просто як одне із неминучих супутніх цивілізації негативних явищ, а як зло, що тягне за собою реальну загрозу безпеці держави. Питання боротьби із корупцією є надзвичайно важливим для України. Сутність і зміст феномену корупції неможливо розглядати без комплексного підходу, без знань багатьох наук. Як показують наукові дослідження, визначальний вплив на рівень динаміки корупції в Україні мали насамперед економічні фактори. Саме економічний хаос 90-х років, штучно створений ділками від економіки за підтримки корупційних представників влади, які стали однією з найбільших груп серед суб'єктів корупційних діянь, став головним чинником зростання корупції в Україні. Розбалансованість управління економікою в Україні призвело до жорстокої боротьби та торгів за привілеї і програми перерозподілу власності між найвпливовішими олігархічними кланами. Корупція має загальнонаціональний системний характер і справляє визначальний вплив на українську політику, економіку та інші сфери суспільного життя.

Аналіз політичної ситуації, що складалася в державі, темпів зростання корупції в Україні протягом останніх десяти років показує, що інтенсивне зростання корупції в Україні відбулося після запровадження конституційних змін 2004 року, переходу на пропорційну систему парламентських виборів, що призвело до розбалансованості державної влади та втрати до неї довіри.

Зазначимо, що основним висновком дослідження, проведеного в рамках проекту Лабораторії законодавчих ініціатив та Вестмінстерської фундації за демократію "Підвищення ефективності українського парламентаризму" [3], є те, що лише 2,6% опитаних висловили повну довіру до Верховної Ради України, а 58,2% громадян засвідчили повну недовіру до парламенту. Основна група населення, яка недовіряє парламенту – молоді люди віком від 25 до 39 років. Це – дуже активна частина населення в контексті отримання інформації та її обговорення. Тож тут можна встановити зв'язок між рівнем довіри та рівнем обізнаності. Щодо місцевих органів самоврядування згадане відношення довіри-недовіри складає: 5,5% і 37,9% опитуваних. Серед причин недовіри фігурує корумпованість депутатів, нездатність парламенту ухвалювати рішення, спрямовані на розвиток країни, а також залежність депутатів від великого бізнесу. Лише 17,5% опитаних знають депутатів, які підтримують зв'язки з виборцями їхніх сіл, селищ і міст. Натомість 51,2% респондентів взагалі нічого не чули про таких депутатів, а 31,3% прямо стверджують, що таких депутатів немає. Зазначене свідчить, що український парламент недостатньо виконує свою представницьку роль.

На думку багатьох науковців, причинами зазначеного є:

– зловживання владними повноваженнями з боку посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

– низький рівень участі суб'єктів громадянського суспільства в антикорупційних заходах, відсутність реального контролю з боку громадкості за діяльністю інститутів публічної влади та посадових осіб;

– поширення політичної корупції, що спричинено недосконалістю виборчого законодавства та завищеним рівнем депутатської недоторканості [4, с. 29-30]. При цьому, на нашу думку, політична корупція є основним негативним фактором, оскільки вона провокує корупцію у сферах економіки, державного управління, у тому числі у сфері державної безпеки, правосуддя, а також руйнує правову систему держави, створюючи загрозу її існуванню.

Політична корупція – це особлива форма боротьби за владу, в якій перемагають не політичні інтереси суспільства, а багатомільйонні хабарі. Політична корупція дозволяє конвертувати владу в капітал, а капітал – знову у владу. Її основний зміст – це корумповані форми реалізації динамічної політики, це зловживання владою, проникнення криміналітету в органи влади і управління, вигідне призначення на державні посади, лобювання вигідних для корпоративних груп політичних та економічних рішень, це політичний патронаж, купівля голосів у ході виборчих кампаній і, нарешті, це хабар, підкуп тощо. Це – сукупність різних за своїм змістом та ступенем суспільної небезпеки протиправних діянь, які здійснюються для досягнення політичних цілей, суттєво впливають на формування і функціонування органів влади і управління, на прийняття і реалізацію ними політичних рішень, спотворюючи при цьому політичний та економічний курс країни [1, с. 357-359].

Саме політична корупція та корупція в державних органах, зневіра народу у сподіваннях на фінансову добросовісність політиків, непрозорий бюджетний менеджмент, цілковита корумпованість системи державних закупівель та хабарництво у податковій інспекції вважаються проблемами, що перебувають у критичному стані [5].

На думку секретаря Ради національної безпеки і оборони Р. Богатирьової, “політична корупція” є однією з головних загроз суверенітету України. Небезпечність політичної корупції полягає, насамперед, у тому, що вона призводить до принципових ціннісних зсувів у системі “засіб – ціль”. Маючи корисливі цілі, вузькокланові інтереси, суб’єкти політичної корупції брутально втручаються у компетенцію того чи іншого суб’єкта політики, органу державного управління та органу судової влади, купляючи та продаючи місця в органах державної влади. Як приклад можна навести факти, коли самі депутати Верховної Ради України оперують цифрами щодо корупційної вартості місця у списку тієї чи іншої політично сили – від 2 до 10 мільйонів доларів, вартості просування того чи іншого законопроекту – 200-300 тисяч доларів та інше. Йдеться про існування злочинного кола “влада-гроші-влада”, але про подолання цього зла в Україні йдуть лише розмови [6].

Одним із проявів політичної корупції є так звана “родинність у політиці”, яка нині навіть не дебатється. Якщо проаналізувати списки ключових політичних гравців, то можна побачити в них цілі родини, і ця тенденція з кожним роком посилюється. Чи сприяє ця родинність нормальному і закономірному розвитку політичного життя в Україні – це предмет для окремих досліджень. Можливо, як недавно рекетирство поступово “влилося” у владу, так нині й політична корупція потроху починає “обґрунтовуватися” родинними зв’язками. Тому нинішня так звана “політична еліта” перетворилася на цілком відокремлений від народу “клуб владно-бізнесових інтересів”, склад якого змінюється лише за рахунок перерозподілу родинних капіталів [7].

Одним з механізмів узурпації олігархічними кланами політичної влади в Україні стало внесення 2004 року змін до Конституції та до виборчого законодавства, що передбачає обирання народних депутатів України та депутатів місцевого самоврядування за пропорційною системою на підставі закритих списків. Цим абсолютна більшість населення України була фактично позбавлена права мати пасивне виборче право, тобто балотуватися в народні обранці за мажоритарною виборчою системою шляхом самовисування, як це гарантовано положенням статті 38 Конституції України, а тим громадянам, які перебували в рядах відповідної партії, – його реалізувати, оскільки в закриті партійні виборчі списки кандидати в депутати підбиралися “хазяїнами” партій та її фінансистами. З огляду на зазначене, можна констатувати, що законодавчим шляхом були створені правові умови для усунення народу від влади.

Згадане право означає гарантовану громадянам України можливість як безпосередньо, так і через своїх представників здійснювати всю повноту влади. Дане право розвиває закріплене у статті 5 Конституції України положення про народовладдя, яке має узагальнений, декларативний характер, а конкретно встановлюється в статті 38 Конституції України [8, с. 279-280]. Зазначене право повністю відповідає міжнародним нормам, зокрема, передбаченому у п. “а” статті 25 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [9] положенню про право кожного громадянина без будь-якої дискримінації та без обґрунтованих обмежень брати участь у веденні державних справ як безпосередньо, так і за посередництвом вільно обраних представників.

Право громадян обирати і бути обраними стоїть у центрі всіх процесів формування органів держави, тобто має владноутворюючий характер. Загальні вибори органів державної влади і органів місцевого самоврядування надають народові унікальну можливість контролю за діяльністю цих органів, включаючи повну зміну влади. Тим самим гарантуються конституційні права громадян, передбачених статтею 21, 22 і 24 Конституції України щодо: рівності людей і громадян у правах, їхньої гарантованості і неможливості їх скасування; неможливості допущення звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод при прийнятті нових законів або при внесенні змін до чинних законів; рівності громадян перед законом та наявності у них рівних конституційних прав і свобод; відсутності привілеїв чи обмежень за ознаками раси, політичних переконань тощо.

Відповідно до положень частини першої статті 8 та статті 9 чинного на той час Закону [10] депутатом міг бути обраний громадянин України, якого мав право висунути кандидатом у депутати будь-який громадянин, який досяг вісімнадцяти років і мав право голосу. Це право реалізовувалося через партії (блоки) або шляхом самовисування. Тобто громадянин був суб'єктом пасивного виборчого права, як і інший суб'єкт – представник виборчого списку партії (блоку). Зазначене повністю відповідало положенням Конституції України.

Зміна виборчої системи стало для абсолютної більшості громадян України звуженням змісту та обсягу існуючого на той час конституційного права бути обраним до більшості представницьких органів державної влади. Запровадження пропорційної виборчої системи, як вже згадувалося вище, практично позбавило абсолютної більшості громадян пасивного виборчого права. На жаль, навіть Уповноважений

Верховної Ради України з прав людини не знайшов згадані вище порушення і не оскаржив їх в Конституційному Суді України.

Як вже зазначалося, примат інтересів окремих корпоративних кіл над інтересами суспільства в цілому, реалізація зазначених інтересів через прийняття політичних рішень та, як наслідок, їх імплементація через ухвалу відповідних законів, політичне квотування при реалізації кадрової політики і, як наслідок, нівелювання принципу професійності та компетенції, висока корумпованість чиновників – все це дискредитує державну владу, державні інституції та в цілому державу, викликає недовіру у людей до державної влади і до права, як механізму захисту їхніх об'єктивних та позитивних прав, породжує формуванню неформальних адміністративних відносин між особами, поставлених на відповідні державні посади в органах державної влади за допомогою відповідних політичних сил, та самими цими політичними силами. Це підштовхує громадян до насилля, до вирішення своїх проблем незаконним шляхом, оскільки вони розувірилися у спроможності захистити свої права законним шляхом, що, у свою чергу, сприяє криміналізації суспільства в цілому.

Політичні потрясіння, поглиблення прірви в соціальному розшаруванні суспільства, криміналізація усіх сторін суспільного життя, прояви регіонального сепаратизму, конфесійне та мовне протистояння – це не повний перелік наслідків саме політичної корупції в Україні. Наявність зазначених вище негативних явищ вказує на низьку ефективність правового регулювання суспільних відносин, на існування внутрішніх загроз як людині (громадянину), суспільству та державі, так і загроз деградації правової системи держави. Зазначене – наслідки наявної політичної корупції в Україні, наслідки того, що правова система України не справляється з тими викликами, з якими зіштовхнулося українське суспільство. Це, також, наслідки переформатування правової системи України під інтереси окремих олігархічних кланів з метою отримання влади, протистояння між якими постійно загострюється. Правова система для них слугує тим механізмом, за допомогою якого вони прагнуть вирішити свої завдання – завоювати владу, утримувати її та за її допомогою приумножувати свій капітал.

Враховуючи зазначені вище негативні наслідки дії політичної корупції, як феномену, на суспільне життя в Україні, найнебезпечнішим наслідком для українського суспільства, на нашу думку, є саме негативний її вплив на функціонування існуючої в Україні правової системи. За наявної політичної корупції її суб'єкти прагнуть змінити, прилаштувати правову систему під свої інтереси, щоб вона "обслуговувала", насамперед, їхні потреби, забезпечувала їхнє безпечне функціонування. За таких умов правова система втрачає сенс свого природного призначення – бути чітко визначеним, правовим, справедливим регулятором суспільних відносин, забезпечувати безпечне існування людини, суспільства та держави.

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що в Україні саме корупція, у всіх її формах, є основною загрозою державній безпеці. Які ж першочергові заходи необхідно вжити для мінімізації цього вкрай небезпечного, ганебного для українського суспільства і держави явища?

Дослідники вбачають три наступні можливі підходи до зменшення корупції:

– по-перше, посилення законодавства в частині відповідальності за корупційні діяння;

- по-друге, створення економічних механізмів, що дозволяють посадовим особам збільшити свої доходи без вчинення правопорушень;
- по-третє, підсилити роль ринків і конкуренції, зменшивши тим самим розмір потенційного прибутку від корупції [11].

Однак, більшість методів, що позитивно себе зарекомендували, відносяться до внутрішніх та зовнішніх механізмів контролю. До внутрішнього контролю входять механізми і стимули, що існують в самому апараті управління: ясні стандарти виконання посадовими особами своїх обов'язків і строгий нагляд над кожним службовцем, використовуючи особливі автономні органи. Такими, наприклад, можуть бути підрозділи внутрішньої безпеки, які підпорядковані лише керівнику та на які покладено виконання завдань щодо боротьби з корупцією.

До зовнішнього контролю можуть відноситися механізми, які мають високий ступінь незалежності від виконавчої влади. Наприклад, незалежна судова влада може різко знизити потенційну привабливість корупції. Однак, для цього потрібне функціонування ефективної правової системи, що має забезпечити в державі конкурентне середовище, функціонування громадянського суспільства. Для досягнення цієї мети необхідно спиратися, насамперед, на справедливу та ефективну виборчу систему, на правову державу, незалежне правосуддя, на систему розділення влади з механізмами стримувань і противаг. Всі ці політичні інститути служать механізмами зовнішнього контролю над корупцією.

Існує думка і про так звані два напрями подолання корупції: “прямий” і “непрямий”. Прямий – це адміністративні заходи влади, в тому числі:

- проведення адміністративної реформи та реформи дозвільно-контрольної системи з метою зменшення залежності прийняття рішення з тих чи інших питань від волі чиновників, натомість створення чітких та прозорих процедур прийняття рішень дозвільного та контрольного характеру;
- реальне відділення бізнесу від влади з метою ліквідації неринкових методів втручання в економіку;
- створення незалежної судової системи, подолання корупції в судах;
- реальне та публічне покарання корупціонерів всіх рівнів за вчинення корупційних дій;
- превентивні законотворчі та нормотворчі дії – виявлення потенційно корупційних “правил гри” у законах та процедурах, нормативне виправлення таких правил. Ліквідація непотрібних регулятивних актів та процедур.

Непрямий напрямок – просвітницька робота, розвиток свободи слова та отримання інформації, розвиток громадських організацій [11].

Однак, на такі заходи потрібна політична воля керівництва держави, якої на сьогодні поки що бракує, оскільки державна влада в Україні – це ресурс для збагачення чиновників всіх рівнів. Такі системи, як правило, не здатні до само реорганізації. Останні політичні кризи в Україні підтверджують існування глибокої кризи політичних еліт в Україні, що, у свою чергу, призвело до недовіри суспільства до існуючої політичної еліти, незалежно від політичного забарвлення. Однак, така криза дає шанс проявити себе менеджерам нового покоління, у тому числі і в системній роботі по подоланню корупції в Україні.

Використані джерела:

1. Невмержицький С. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : монографія. – К. : КНТ, 2008. – 368с.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 вересня 2009 року “Про стан злочинності у державі та координацію діяльності органів державної влади у протидії злочинним проявам та корупції”: Указ Президента України від 27 жовтня 2009 року № 870/2009 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 83. – Ст.2809.
3. Лише 2,6% українців довіряють своєму парламенту. – Режим доступу : / <http://www.khpg.org/index.php?id=1267652401>.
4. Україна в 2008 році: процеси, результати, перспективи. Біла книга державної політики / за заг. ред. Ю. Г. Рубана. – К. : НІСД, 2008. – 186 с.
5. Політична корупція в Україні – далі нікуди! – дослідження Transparency International. – Режим доступу : // zik.com.ua/ua/news/2008/09/23/150901.
6. За міжнародними критеріями, в Україні тотальна політична корупція. – Режим доступу : // <http://www.sd.org.ua/news.php?id=12943>.
7. Родинність в політиці: традиція чи політична корупція? – Режим доступу : // www.obozrevatel.com/news/2007/6/4/173726.html.
8. Конституційне право України: Підручник / за ред. док. юрид. наук, проф. В. Ф. Погорілка. – К. : Наукова думка, 1999. – 734 с.
9. Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 19 жовтня 1973 р. № 2148 – VIII // Верховна Рада України, Законодавство, електронна версія.
10. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 18 жовтня 2001 року // ВВРУ. – 2001. – № 51. – Ст. 265.
11. Ades A., Di Tella R. The new economics of corruption: a survey and some new results // Political Studies. – 1997. – Vol. 45, № 3. – P. 496.
12. Сорока С. . Корупція FOREVER? Режим доступу : // www.obozrevatel.com/news_print/2007/6/4/173736.htm.

Корж І. Ф. Политическая коррупция как угроза государственной безопасности Украины.

В статье, исследуются истоки и факторы негативного влияния политической коррупции на общественные отношения, прежде всего в сфере государственной безопасности Украины, указываются причины современного “расцвета” этого очень опасного для Украины явления. Наводятся определение политической коррупции, раскрывается ее сущность и содержание, приводятся примеры ее современного проявления в украинском обществе. Предлагаются первоочередные меры, которые необходимо употребить для минимизации негативного влияния политической коррупции на украинское общество.

Ключевые слова: угроза; государственная безопасность; политика; политическая коррупция; коррупция; политическая воля; узурпация власти; взяточничество.

Korzh I. F. Political corruption as threat state security of Ukraine.

The article studies origins and factors of negative influence of the political corruption on social relations in Ukraine, first of all in the field of state security of the country and points out at the reasons of the modern “flowering” of this extremely dangerous phenomenon. The article offers definition to the term political corruption; it discovers its sense and content and gives examples of its present manifestation in the Ukrainian society. The article also proposes high-priority measures to be used to minimize negative influence of political corruption on the Ukrainian society.

Key words: threat; state security; policy; political corruption; corruption; political will; usurpation of power; bribery.